

مستند؛
از فیلمنامه
تا قاتل دوین
آلن روزنتال
ترجمه حمیدرضا احمدی لاری

این کتاب ترجمه بخش های دوم، سوم، چهارم و پنجم کتاب زیر است:

Writing, Directing and Producing
Documentary Films and Videos
Alan Rosenthal
Southern Illinois University Press,
Third Edition, 2002

فهرست

مقدمه ۵

پیش تولید

بودجه و قرارداد ۱۱

بازبینی محل پیش تولید ۳۷

تولید

تدارک ذهنی کارگردان ۶۵

هدایت مصاحبه ۸۵

فیلم برداری در محل ۱۰۵

پس تولید

تدوین ۱۲۳

نگارش گفتار متن نهایی ۱۵۷

تکمیل فیلم ۲۰۱

گزینه های خاص

سینما و ریته ۲۱۵

مستند داستانی ۲۳۳

مستند تاریخی ۲۶۵

فیلم های خانوادگی ۲۸۱

نتیجه گیری

نتیجه گیری؛ مسائل و چالش ها ۳۱۸

اعلام ۳۳۱

بودجه و قرارداد

قرارداد تولید، یعنی توافق نامه‌ای که بین شما و فرد یا افرادی که هزینه تولید فیلم شما را تأمین می‌کنند منعقد می‌شود و به مفادی که فیلم باید بر اساس آن‌ها ساخته شود، رسمیت می‌بخشد. قرارداد اغلب بر اساس پیش‌نویس فیلمنامه و قبل از نگارش فیلمنامه تنظیم می‌شود. البته بسیاری از نهادهای سرمایه‌گذار ترجیح می‌دهند فیلمنامه را بخرند و در صورت پس‌ندیدن، خود را مهیای تولید آن سازند. اما اینجا برای سهولت کار، فرض را بر این می‌گذارم که سرمایه‌گذار از نوع اول است و پس از عقد قرارداد، بر اساس پیش‌نویس فیلمنامه، تولید فیلم را تا انتها دنبال می‌کند.

تا اینجا درباره مقولات مالی در حد کلی صحبت کرده‌اید. اما حالا که قرار است زندگی خود را بر اساس توافق نامه‌ای رسمی در اختیار دیگری بگذارید، باید بودجه فیلم را با دقت محاسبه کنید. در غیر این صورت، ممکن است با بودجه‌ای توافق کنید که برای ساختن فیلمی آبرومند بر اساس فیلمنامه‌ای توافق شده کافی نباشد. در واقع باید از اولین مراحل که به فکر ساختن فیلم می‌افتید، دست کم به طور تقریبی، از بودجه تولید فیلم تصویری داشته باشید. در این مرحله باید این تصور کلی

را دقیق کنید. روش خود من در برآورد بودجه به این ترتیب است:
سعی می‌کنم با شناختی که از هزینه‌های فیلم دارم، بودجه‌بندی دقیقی براساس همه احتمالات ممکن انجام دهم. با در نظر داشتن چنین ارقامی، بر سر بندها و شرایط قرارداد و امضای توافق‌نامه بحث و مذاکره می‌کنم. در این وضعیت، از آنجاکه تصور دقیقی از بودجه فیلم در ذهن دارم، احتمال اشتباهم در توافق با سرمایه‌گذار بر سر بندها و شرایط قرارداد، کمتر می‌شود.

بودجه

در برآورد بودجه، اغلب با معمایی حل‌ناشدنی سروکار داریم و آن این است که بودجه را باید براساس فیلمنامه برآورد کرد یا فیلمنامه را باید براساس بودجه برآورد شده نوشت؟ برای این پرسش، پاسخی قاطع وجود ندارد؛ چون هر فیلم در وضعیتی کاملاً متفاوت تولید می‌شود. تنها نکته مهم این است که بودجه فیلم باید برای تولید آن کافی و تا حد ممکن دقیق باشد. این نکته مهم‌تر از مهم و در واقع حیاتی است. اگر در برآورد بودجه اشتباه کنید، خود را متعهد به ساختن فیلمی کرده‌اید که برآورد بودجه واقع‌بینانه‌ای ندارد و چاره‌ای جز پذیرفتن ضرر و زیان آن ندارید. روش خود من در برآورد بودجه این است که تک‌تک اقلامی را که فکر می‌کنم در فیلم باید هزینه شود، با درصدی اضافه برآورد می‌کنم. در واقع هر یک از اقلام را اندکی بالاتر از نیاز ارزیابی می‌کنم. اگر برای ساختن فیلم ناچار باشید از لحاظ برآورد بودجه با رقیب‌هایی دست‌وپنجه نرم کنید، حتی اگر ساخت یکی دو فیلم را هم از دست بدهید، بهتر از این است که با بودجه‌ای ناکافی دست‌به‌کار شوید. سود این تصمیم را در درازمدت می‌برید. بودجه مناسب و درخور، شما را از کلافگی و بی‌خوابی شب‌های متمادی نجات می‌دهد.

در زیر، فهرستی از اقلام لازم در اغلب مستندهای فیلم یا ویدئو آمده است و می‌توان آن را راهنمایی اولیه در نظر گرفت. اگر نکته‌ای به ذهنتان رسید که در این فهرست وجود

ندارد، خودتان آن را به فهرست اضافه کنید؛ چون احتمال دارد همان لازم‌تان شود.

۱. تحقیق

- تحقیق برای نگارش فیلمنامه دربرگیرنده هزینه مسافرت‌های احتمالی، هزینه اقامت، خرید کتاب و تهیه فتوکپی‌های لازم؛
- هزینه‌های کلی مرحله پیش تولید دربرگیرنده هزینه سفر و ملاقات‌های ضروری و از این قبیل.

۲. فیلم برداری

- دست‌اندرکاران فنی:
  - متصدی تصویر؛
  - دستیار متصدی تصویر؛
  - صدابردار؛
  - تکنیسین نور؛
  - دستیار تهیه؛
  - راننده یا کارگر فنی؛
  - مدیر تولید؛
  - گریمر؛
  - متصدی دستگاه متن‌رسان^۱.
- ابزار و تجهیزات:
  - دوربین و ملحقات متعارف آن؛

---

۱. Telprompter: دستگاهی که کنار دوربین قرار می‌گیرد و متنی را که مجری یا بازیگر باید بخواند، مقابل چشم او به گردش درمی‌آورد. در محافل حرفه‌ای ما این دستگاه به «اتوکیو» معروف است. م.

- ابزار و تجهیزات ویژه دوربین، مثل عدسی‌های سریع و بادیا فراگم بازی یا وسایل فیلم برداری زیر آب؛
- دستگاه ضبط و میکروفون‌های لازم؛
- تجهیزات نور؛
- دستگاه متن‌رسان.

● هزینه‌های مربوط به فیلم برداری خارج از استودیو:

- اجاره وسایل نقلیه؛
- هزینه سوخت وسایل نقلیه؛
- خورد و خوراک گروه؛
- هزینه اقامت؛
- بلیت هواپیما؛
- هزینه اجاره محل فیلم برداری.

● مواد خام مصرفی:

- فیلم نگاتیو؛
- نوار کاست؛
- هزینه ظهور فیلم نگاتیو و تهیه نسخه کار؛
- تعداد حلقه‌های لازم نوار صدای ربع اینچ؛
- کاست صدا؛
- نوار لیدر برای پرکردن خلأ نوارهای صوتی و تصویر.

۳. هزینه‌های فرایندهای پس تولید

● تدوین:

- دستمزد تدوینگر؛
- دستیار تدوینگر؛

- تدوینگر صدا؛
- هزینه ابزار و تجهیزات اتاق تدوین، مثل دستگاه تدوین آفلاین، تدوین غیر کامپیوتری ویدئو.
- هزینه لابراتوار و دیگر هزینه‌ها:
  - هزینه شماره گذاری باند صدا؛
  - هزینه تبدیل کردن صدا و موسیقی؛
  - هزینه جلوه‌های ویژه و جلوه‌های اپتیک؛
  - روزنه صدا گذاری نوار ویدئو؛
  - هزینه عنوان بندی؛
  - ضبط گفتار متن؛
  - ترکیب صدا؛
  - قطع نگاتیو؛
  - تهیه نگاتیو برای چاپ اپتیک؟
  - تهیه نسخه آزمایشی اول و دوم؟
  - تدوین آن لاین یا تدوین کامپیوتری نوار ویدئو؛
  - تهیه نسخه‌های پخش برای توزیع در سالن‌های سینما و نمایش تلویزیونی، به شکل نوارهای وی اچ اس خانگی.
- هزینه‌های عمومی:

-
۱. Video Window Dub: روزنه صدا گذاری؛ روزنه‌ای که شماره تایم کدهای هر قاب در آن به نمایش درمی آید. م.
  ۲. Optical Negative: نسخه نگاتیو برای چاپ اپتیک یا چاپ از روی فیلم دیگر با استفاده از چاپگر اپتیک، نه با چاپ متداول از طریق مجاروت نسخه نگاتیو و پوزیتیو. اغلب برای چاپ قسمت‌های آرشیوی فیلم مستند کاربرد دارد. م.
  ۳. Answer Print: اولین نسخه نهایی فیلم برای انجام آخرین دست کاری‌های قبل از تهیه نسخه‌های پخش. م.